

TALIM JARAYONIDA PEDAGOGIC INNOVATSION USULLARNI QO'LLASH VA SAMARADORLIGINI OSHIRISH OMILI SIFATIDA

Meliyeva Dilfuza O'ralovna

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti o'qituvchisi

Xushboqova Mohira

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti
Pedagogika fakultiteti, 3BT-S-21guruh talabasi
<https://doi.org/10.5281/zenodo.17334619>

Annotatsiya: Ushbu maqolada ta'lim jarayonida pedagogik innovatsion usullarni qo'llashning ahamiyati va samaradorlikni oshirishdagi o'rni yoritilgan. Interfaol metodlar, axborot-kommunikatsion texnologiyalar, loyiha asosida o'qitish hamda shaxsga yo'naltirilgan ta'lim yondashuvlari o'quvchilarning bilim, ko'nikma va kompetensiyalarini rivojlantirishda muhim vosita sifatida tahlil qilinadi. Shuningdek, pedagogik jarayonda innovatsion metodlarni samarali tatbiq etish omillari va mavjud muammolar ham ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: Pedagogik innovatsiya, ta'lim jarayoni, interfaol metodlar, axborot-kommunikatsion texnologiyalar, ijodkorlik, samaradorlik, loyiha asosida o'qitish, shaxsga yo'naltirilgan yondashuv, ta'lim sifati.

Abstract: This article highlights the importance of applying pedagogical innovative methods in the educational process and their role in improving efficiency. Interactive methods, information and communication technologies, project-based learning, and learner-centered approaches are analyzed as effective tools for developing students' knowledge, skills, and competencies. In addition, the factors ensuring the effective implementation of innovative methods and the challenges encountered in practice are also discussed.

Keywords: Pedagogical innovation, educational process, interactive methods, information and communication technologies, creativity, efficiency, project-based learning, learner-centered approach, quality of education.

Аннотация: В данной статье рассматривается значение применения педагогических инновационных методов в образовательном процессе и их роль в повышении эффективности обучения. Анализируются интерактивные методы, информационно-коммуникационные технологии, проектное обучение и личностно-ориентированный подход как важные средства развития знаний, умений и компетенций учащихся. Также рассматриваются факторы успешного внедрения инновационных методов и существующие проблемы в их применении.

Ключевые слова: Педагогическая инновация, образовательный процесс, интерактивные методы, информационно-коммуникационные технологии, креативность, эффективность, проектное обучение, личностно-ориентированный подход, качество образования.

Hozirgi davrda ta'lim tizimida yuz berayotgan islohotlar va globallashuv jarayonlari o'qituvchilardan yangicha yondashuvlarni qo'llashni, o'quvchilar esa mustaqil fikrlash va ijodkorlikka tayyor bo'lishni talab etmoqda. An'anaviy o'qitish usullari bugungi kun talablari darajasida ta'lim oluvchilarni raqobatbardosh shaxs sifatida shakllantirishga to'liq imkon bermaydi. Shu bois pedagogik faoliyatda innovatsion yondashuvlar, zamonaviy texnologiyalar

va interfaol metodlarning qo'llanishi alohida dolzarblik kasb etmoqda. Innovatsion pedagogik usullar ta'lim jarayoniga yangilik kiritish, o'quvchi shaxsini rivojlantirish, bilimlarni ongli o'zlashtirish va mustahkamlashni samarali tashkil etishga xizmat qiladi. Bunday yondashuvlar nafaqat bilim berish, balki o'quvchilarda ijodkorlik, tanqidiy fikrlash, kommunikativ malakalar, jamoada ishlash qobiliyatini rivojlantirishga imkon yaratadi. Shu bilan birga, ta'lim jarayonida qo'llanilayotgan innovatsion usullar samaradorligini oshirish uchun pedagogning metodik tayyorgarligi, dars jarayonini to'g'ri tashkil etishi hamda o'quvchilarning faol ishtiroki muhim ahamiyat kasb etadi. Mazkur maqolada ta'lim jarayonida pedagogik innovatsion usullarni qo'llashning nazariy asoslari, ularning afzalliklari va amaliy natijalari ko'rib chiqiladi. Shuningdek, innovatsion metodlarni samarali joriy etishning shart-sharoitlari, ularni qo'llash jarayonida uchraydigan muammolar va ularning yechimlari tahlil qilinadi.

Pedagogik innovatsiya – bu ta'lim jarayoniga yangilik kiritish, uni takomillashtirish hamda o'quvchi shaxsining har tomonlama rivojlanishiga ko'maklashuvchi metod va yondashuvlarni qo'llashdir. Innovatsion usullar orqali ta'lim jarayoni zamonaviy talablarga moslashtiriladi, natijada bilim olish jarayoni faqatgina nazariy emas, balki amaliy ko'nikmalarni rivojlantirishga yo'naltiriladi. Bu o'z navbatida ta'lim samaradorligini oshirishning muhim omili hisoblanadi. Bugungi kunda "Aqliy hujum", "Klaster", "Debat", "Rol o'ynash", "Insert", "Bumerang", "Zinama-zina" kabi interfaol metodlar keng qo'llanilmoqda. Ushbu metodlar o'quvchilarni dars jarayoniga faol jalb etadi, mustaqil fikrlash va erkin mulohaza yuritishlariga sharoit yaratadi. Masalan, "Aqliy hujum" metodi o'quvchilarda tezkor fikrlashni rivojlantirsa, "Rol o'ynash" metodi orqali ular hayotiy vaziyatlarni tahlil qilishni va to'g'ri qaror qabul qilishni o'rganadilar. Ta'lim jarayonida multimedia vositalari, virtual laboratoriyalar, elektron darsliklar va masofaviy o'qitish platformalaridan foydalanish samaradorlikni sezilarli darajada oshiradi. AKT yordamida o'quvchilar uchun murakkab mavzularni vizual tarzda yoritish, interaktiv topshiriqlarni bajarish va bilimlarni mustahkamlash imkoniyati tug'iladi. Shu bilan birga, raqamli texnologiyalar ta'lim jarayonini individualizatsiya qilish, ya'ni har bir o'quvchining qobiliyati va qiziqishidan kelib chiqib o'qitish imkonini beradi. Loyiha asosida o'qitish – bu o'quvchilarni amaliy faoliyatga jalb etish orqali ularning ijodiy va tadqiqotchilik qobiliyatini rivojlantirishga qaratilgan innovatsion usuldir. Ushbu metod yordamida o'quvchilar ma'lum bir muammoni yechish jarayonida jamoaviy ishlashni, mustaqil axborot izlashni va natijalarni tahlil qilishni o'rganadilar. Natijada ularning nafaqat bilimlari, balki hayotiy ko'nikmalari ham shakllanadi. Innovatsion metodlarning eng muhim xususiyatlaridan biri – bu shaxsga yo'naltirilgan yondashuvdir. Har bir o'quvchining bilim olish sur'ati, qiziqishi va individual xususiyatlarini hisobga olish orqali ta'lim jarayoni samarali tashkil etiladi. Shaxsga yo'naltirilgan yondashuv o'quvchini markazga qo'yadi va uni ta'lim jarayonining faol ishtirokchisiga aylantiradi. Innovatsion usullarning samaradorligini oshirish omillari. Ta'lim jarayonida innovatsion usullarning samaradorligini oshirish quyidagi omillarga bog'liq: Pedagogning innovatsion kompetensiyasi – yangi metod va texnologiyalardan xabardor bo'lishi, ularni dars jarayonida to'g'ri qo'llay olishi. O'quvchilarning motivatsiyasi – bilim olishga bo'lgan qiziqish va intilish darajasi. Ta'lim muassasasining moddiy-texnik bazasi – axborot texnologiyalari, interaktiv doskalar, elektron resurslar bilan ta'minlanganlik darajasi. Hamkorlik muhiti – o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi o'zaro ishonch, erkin muloqot va ijodkorlik muhiti mavjudligi. Amaliyotda innovatsion usullarni qo'llash jarayonida bir qator

muammolar ham uchraydi. Jumladan, barcha o'qituvchilarning yangi texnologiyalarni puxta o'zlashtirmaganligi, ayrim maktablarda texnik vositalarning yetishmasligi yoki o'quvchilarning passivligi kabi holatlar ta'lim samaradorligini pasaytirishi mumkin. Ushbu muammolarni hal qilish uchun o'qituvchilar malakasini oshirish kurslarini yo'lga qo'yish, maktablarni zamonaviy texnika vositalari bilan jihozlash hamda o'quvchilarda o'z-o'zini rivojlantirishga bo'lgan motivatsiyani kuchaytirish zarur.

Ta'lim jarayonida pedagogik innovatsion usullardan samarali foydalanish bugungi kunning eng dolzarb masalalaridan biridir. Chunki ta'lim jarayoni nafaqat bilim berish, balki o'quvchilarni mustaqil fikrlash, ijodiy yondashuv, axborotlarni tahlil qilish va hayotiy muammolarni hal qilish ko'nikmalarini shakllantirishga qaratilgan bo'lishi kerak. Innovatsion metodlar – interfaol yondashuvlar, axborot-kommunikatsion texnologiyalar, loyiha asosida o'qitish va shaxsga yo'naltirilgan ta'lim – o'quvchilarning faolligini oshiradi, ta'lim samaradorligini ta'minlaydi va raqobatbardosh shaxs sifatida shakllanishiga xizmat qiladi. Shuni ta'kidlash joizki, innovatsion metodlarning natijadorligi, avvalo, o'qituvchining kasbiy mahorati, zamonaviy yondashuvlarni qo'llay olish qobiliyati, o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishi hamda ta'lim muassasasining moddiy-texnik bazasiga bevosita bog'liqdir. Shu sababli pedagoglar o'z malakasini muntazam oshirib borishi, ta'lim muassasalari esa zamonaviy texnologiyalar bilan ta'minlanishi lozim. Xulosa qilib aytganda, pedagogik innovatsion usullarni ta'lim jarayoniga keng tatbiq etish ta'lim sifatini oshirish, barkamol avlodni tarbiyalash va jamiyatning intellektual salohiyatini yuksaltirishda eng muhim omillardan biridir.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. Azizxo'jayev N.N. Pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat. – Toshkent: Fan, 2009.
2. Yo'ldoshev J.G., Usmonov S.A. Pedagogik texnologiyalar asoslari. – Toshkent: O'qituvchi, 2014.
3. Xoliqberdiyev K. Innovatsion ta'lim texnologiyalari. – Toshkent: Noshir, 2017.
4. Meliyeva, D. O. (2025). BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINING MUSTAQIL ISHLASH KO'NIKMALARINI INNOVATSION YONDASHUV ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH MEXANIZMI. *Inter education & global study*, (2), 320-328.
5. Мелиева, Д. (2024). Boshlang 'ich sinf o 'quvchilarining mustaqil ishlash qobiliyatini rivojlantirishning davlat miqyosidagi ahamiyati. *Журнал универсальных научных исследований*, 2(5), 1106-1108.
6. Xodjayev A. Ta'lim jarayonida axborot-kommunikatsiya texnologiyalari. – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2020.
7. Vygotskiy L.S. Pedagogik psixologiya. – Moskva: Pedagogika, 1999.
8. Dewey J. *Experience and Education*. – New York: Macmillan, 1938.
9. Rogers C. *Freedom to Learn*. – Columbus: Charles E. Merrill, 1983.
10. Sh.A. Amonov. Pedagogik innovatsiyalar va ularning ta'lim jarayonida qo'llanilishi. – Toshkent: Ilm Ziyo, 2021.